

Könyvek, könyvtárak, könyvnyomdák Magyarországon.

(Negyedik közlemény.)

«De libris.»

«Libros, quos hic Wiennae in biblioteca mea habeo, lego Joanni Listhio et filio suo Joanni ea conditione, ut quos ex eis voluerit, pro se retineat. Alios autem studiosis Tirnaviensibus pro salute animae meae distribuatur, ut ex eis discant.

Libri per me impressi, tam scilicet breviaria, quam alia, quos Franciscus Naghwathi scit ubi sint, omnes distribuuntur pauperibus sacerdotibus et aliis studiosis ac ecclesiis inopibus, qui tales non habent. Volumus tamen, ut ante omnia ad capellas meas de Lanser et Nicoleti aliquot ex his pulchre illigentur et ligati dentur.

Libros, qui sint Tirnaviae in domo mea, legarem ecclesiae. Sed ea habet etiam alioqui nunc sufficientes libros, pulveribus obsitos, qui domini canonici, fratres nostri eos non frequentant, neque pulveres obsterunt. Ideo committo, ut ex eis accipiat aliquos pro se magister Nicolaus Telegdinus archidiaconus Zoliensis ad studia sua et similiter magister Nicolaus Dessyth canonicus Strigoniensis et reliqui distribuuntur pauperibus scholasticis Tirnaviensibus, qui sunt studiosi.»

Papiron, egykorú másolatban, Bécsben, közös pénzügyi levéltár, Hungarn, 14.387. csomó. — Eredetije Esztergomban, a primási levéltárban, melyen kívül: «Testamentum meum manu mea scriptum» szavak olvashatók, archivum vetus No 93.

100. 1563 február 4.

Schreyber Farkas «von Fünffkirchen armer gefangener» levele valakihez, melyben többek közt ezeket írja:

«Dominus Joannes Vngnad misit me ex provincia Wirtembergensi ex civitate Vrako ad waywodam Moldavie cum aliquott *libellis impressis* et dedit simul literas ad ipsum dominum waywodam, ut faceret ipse fidem christianam ad linguam Walacham imprimere, in eo obtulit ipse dominus Vngnad operam suam se velle eam impressuram diligenter fieri curare. Scripsit propterea serenissimo regi Maximiliano, domino meo clementissimo etc. pro securo itinere et pro commendatione talis impresse», s kéri, hogy a török fogságból szabadítsák ki. — Ugyanezt leírja németül is.

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 87. csomó.

101. 1563 április 6. *Trident.*

A csanádi püspök levele a felséghez, melyben neki a Poli Reginald kardinális életéről írott könyvet küldi meg.

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 87. csomó.

102. 1563 május 19.

Kivonat Diósgyőr vára inventáriumából.

Inventarium arcis Diosgyewr per generosos magnificos et egregios Franciscum Thwzronem de Bethlehenfalwa comitem comitatus Arwensis . . . stb. . . die decima nona mensis maii anno Domini millesimo quingentesimo tertio conscriptum.

In sacello arcis.

Missale haeremitarum 1.—

Missale Romanum 1.—

Liber sententiarum 1.—

Vetus missale ex pergameno.

Orsz. Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 76. No 14.

103. 1563 július 12. *Gyulafejervár.*

II. János király a külföldieknek eltiltja, hogy Magyarországon és Erdélyben könyvekkel kereskedjenek és a könyvkereskedéssel való foglalkozást Kolozsváron kizárólag Schessburger Jánosnak és Falk Ambrusnak, Brassóban pedig Homterus Calixt könyvnyomdásznak engedi meg.

Papiron, Henrici Máté besztercei városi jegyző által kiadott egyszerű egykorú másolatban, Beszterce város levéltárában.

104. 1564 október 18. *Kolozsvár.*

Fodor István kolozsvári bíró levele a besztercei városi tanácshoz, melyben kéri, hogy mindazon könyveket, amelyek az elhalt Wagner Lőrinc után maradtak és amelyek jelenleg a besztercei iskola-mesternél vannak, küldje el Cracer Lukács kolozsvári ifjúhoz, mert ezt a könyvek egykori tulajdonosa így rendelte el.

Eredetie papíron, Beszterce város levéltárában.

105. 1564 december 13.

Kivonat Diósgyőr vára inventáriumából.

Inventarium arcis Dyosgyewr, per egregios dominos Andream Kyel-

man consiliarium . . . conscriptum . . . decima tertia die mensis
decembris anni millesimi quingentesimi sexagesimi quarti . . .

Res et vestimenta ad sacellum pertinentia.

Missale heremitarum 1.—

Missale Romanum 1.—

Liber sententiarum 1¹

Országos Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 76. No 14.

106. (1564.) *Év nélkül.*

Az esztergomi prépost előtt Báthori András ügyvédei panaszt emel-
nek Illicini Péter ellen, aki őket és Andrást egy általa írt könyvben
súlyos szidalmakkal illette.

«Coram vobis reverendo domino Mathia Greco preposito maiori et
vicario ecclesie Strigoniensi Georgius Ormanzewy provisor arcis
Sempthe, Benedictus literatus de Beekzoo, Michael Trapezita suo
aliorum procuratorum spectabilis et magnifici domini comitis Andree
de Bathor nominibus proponunt adversus reverendum dominum
Petrum Illitinum doctorem etc. per modum gravis querela actionem
injuriarum intentantes, quod ipse nullis injuriis ab ipsis lacessitus
in prejudicium et gravamen honoris ipsorum animo deliberato
scripsit et posuit in quodam libello superioribus diebus in judicio
contra prefatum dominum Andream de Bathor edito verba et
convitia gravissima, eosdem exponentes et alios procuratores men-
daces, loquaces et garulos appellando et nomen luppi pessime
interpretando. Cum tamen ipsi exponentes nullo homini in toto
orbe terrarum unquam nomen bestie dixerint, nedum ipsi domino
doctori Illicino, tametsi id in se receperit et pro capta suo inter-
pretatus sit», kérik Illicini doctornak 100 forintra való megbir-
ságotását.

Féltív papíron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában: Ladula 20.,
capsa 14. fasc. 7. no. 25. jelzet alatt.

107. 1566 január 4. *Bécs.*

Kivonat az 1565 december 27-én apoplexiában elhalt Belosyth
Ágoston leleszi prépost hagyatéki leltárából.

¹ Tehát a régi pergamenmiskönyv ekkor már nem volt meg.

«Vermerckht was in dem andern Trichl befunden.

Item ain Puechl: Enchiridion Locorum Communium.

Mer 3 pargamenet pabstische Brief an Probst Lelles lautundt, darinne ime etliche Sachen verlichen werden.»

Azután a m. kir. udvari kancellária által kiállított oklevelek és más egyéb levelek mellett: «Item andere Brief die Verleichung der Probstei Lelles betreffendt . . .»

Közös pénzügyi levéltár, Bécs, Hungarn, 14.350. csomó.

108. 1566.

Kivonat a m. kir. udvari kamara számadásaiból.

Regestum proventuum camerae Hungaricae sacratissimae caesareae et regiae maiestatis per me Ladislaum Mossoczy perceptorem in anno Domini 1566. perceptorum et erogatorum.

Exilus praescriptorum proventuum.

10. Maii. Vectori qui vas cum papyro Vienna allatum de navi ad cameram induxit, dati sunt den. 10. Tribus vero baculis, qui imponere curru et deponere vas ipsum iuverunt, dati sunt singulis denarii tres facientes simul den. 19.

Michaëli Panth compactori librorum Psoniensi pro tribus regesti libris in usum rationum contrascribae perceptionis proventuum camerae Hungaricae domini Joannis Forstetteri compactis dati sunt fl. 1 den. 90.

18. Junii. Michaeli Panth compactori librorum Psoniensi pro illigatione unius regesti ad officinam rationariam soluti sunt den. 25.

Calendaria octo per denarios octo ad diversas officinas officialium camerae istius pro hoc praesenti anno 1566. empta sunt den. 64. Ad annum vero proxime venturum 1567 tria diaria in rebeo corio et tria simplicia empta sunt den. 90, facientes simul fl. 1 den. 54.

Regesta pro extractu totius anni proxime elapsi 1565. et pro extractu anni praesentis 1566. ac ad annum proxime venturum 1567. perceptori necessaria, item regesta pro registratura ad officinam domini Pauli Kysserieny registratoris empta et colligata sunt per compactorem librorum Psoniensem hungar. fl. 9 den. 45.

Magyar Nemzeti Múzeum, kamarai iratok, fol. lat. 920/VIII. szám.

109. 1567 március 26—27. Borsmonostra.

Kivonat a borsmonostori apátság javainak inventáriumából, melyet Szentgyörgyi István apát halála után vettek fel.

Inventarium rerum et bonorum abbatis beatae virginis Mariae de Borsmonostra in comitatu Soproniensi sitae ... stb. ... 26. et 27. martii anno MDLXVII. digestum in Borsmonostra loco scilicet abbatis et residentiae abbatum.

— — — — —
Item duo missalia in ecclesia existentia et unum graduale.

Item duo libri antiqui [contra haeresim Waldensium.]¹

Három példányban, az Orsz. Levéltárban, Urb. et Conscr. fasc. 2. No 1.

110. 1567 június 17.

Kálmándi Bálint esztergomi érkanonok végrendelete.

In nomine domini nostri Jesu Christi, Amen.

Anno Domini 1567 die junii 17.

Ego magister Valentinus de Kálmánd, custos et canonicus ecclesiae metropolitanae Strigoniensis stb.

— — — — —
Item duobus studiosis Viennae in stipendio Christi existentibus lego florenos decem in moneta.

— — — — —
Item scholasticis Thyrnaviensibus in schola degentibus lego aureos decem.

Két iv összefűzött papíron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában
Ladula 122. capsza 68. fasc. 10. No 3. jelzet alatt.

111. 1567 július 2.

Kálmándi Bálint esztergomi érkanonok hátrahagyott javainak jegyzékéből kivonat.

Inventarium bonorum reverendi olim Valentini Kalmándi custodis ecclesia Strigoniensis etc. factum anno 1567, die 2. julii.

— — — — —
Item missale 1.

Item liber sententiarum.

Item Augustinus de civitate Dei.

Item Promptuarium linguae latinae in duobus libris.

¹ A [ ] közötti rész nem minden példányban van meg.

Item Lexicon biblicum.
 Item sermonum Augustini liber 1.
 Item Biblia.
 Item Calepinus.
 Item Canones concilii Moguntini.
 Item Lyrae 4ta pars.
 Item opusculum Pauli Waygner.
 Item Rupertus super Apocalipsim.
 Item Breviarium 1.
 Item ritus ferri candentis.

 Nicolaus Thelegdy lector propria.

Egy iv papiron, az esztergomi főképtalan országos levéltárában: Ladula 122.
 capsa 68. fasc. 10. No 4. jelzet alatt.

112. 1567.

Feljegyzés az üresedésben levő egyházi javadalmakról.

De beneficiis vacantibus.

 Tirnaviae etiam sunt aliqui Lutherani imo Calviniani et alii his
 peiores haeretici, tam ex civibus, quam ex plebis, qui solent versus
 Debrecen et ad partes Transylvanas negociari.

Hi libellos Hungarice impressos, plus quam haeticos Zwinglianos et
 alios illius haeretici capti nunc in Tokay Melii dividunt et clam
 distribuunt. Dignetur maiestas vestra concedere et mandare, ut fiat
 de his inquisitio et libelli tales comburantur et exterminentur.

Similiter faciendum esse videtur de talibus libellis haeticis etiam
 hic Posonii et in civitatibus montanis ac superioribus partibus
 versus Cassoviam. Prohiberique deberet talium libellorum et maxime
 Calvini et Melii etc. impressio, venditio et emptio.

Két iv papiron, az egri főképtalan magán levéltárában, Numerus 1. divisio 6.
 fasc. 1. nro 5.

113. 1568 január 21. Nagyszombat.

Oláh Miklós esztergomi érsek halála után a nagyszombati szent
 Miklós-egyházban talált javak jegyzéke.

Conscriptio seu inventarium rerum universarum reverendissimi domini
 quondam domini archiepiscopi Strigoniensis in sacello capituli

ecclesiae divi Nicolai Tirnaviae repertarum 21. januarii anno Domini 1568, praesentibus . . . stb.

De libris in eodem scrinio.

Libri quinque Caeremoniarum, ex quibus Radecius excepit unum Breviarium, dicens esse suum. Istae omnes res sunt in una cista, quae non est obsignata eo, quod in sepultura usus illarum erit necessarius.

De libris.

Libri diversi magni et parvi 44. — Ex his accepit dominus Nicolaus Olahchazar Biblia(m) Germanicam.

Országos Levéltár: Urb. et Conscr. fasc. 75. No 32.

114. 1568 június 11.

Kivonat Zalavár inventáriumából.

«In templo sub turi fracta.

Ibidem libri vilissimi antiqui stercorebus columbinis obducti et per soraces corosi . . . 50.»

 Res ecclesiae Zalawariensis.

 In altera ladula.

In una scatula diversae literae abbacie Zalawar.

 In tercio scrinio.

Sunt diversae literae privilegiales ad abbaciam Zalawar pertinentes.

 In templo.

Libri missales 7.

Országos Levéltár: Urb. et Conscr. fasc. 55. No 56.

115. 1568 június 22. Bécs.

Nádasdi Ferenc levele Kanizsai Orsolyához, melyben többek közt ezeket írja:

«Touabba ott nekem Keresturatt egi köniuem maradott, meli ninczen haltiaba köttue, hanem csak kett arkus vagion özue köttuen, kin irtam is immár, kérem k., hogi k. kerestesse meg az én házamban és kildie föl, mert nem lehetek nála nekivl».

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 278. csomó.

DR. IVÁNYI BÉLA.